

Aktuelt om internasjonale regnskapsstandarder:

Betydelige endringer vedtatt

I løpet av våren og sommeren 2011 har IASB ferdigstilt en rekke av sine prosjekter. Dette gjelder prosjekter knyttet til konsolidering, felleskontrollert virksomhet og virkelig verdi-måling. De nye standardene kom i mai 2011. I juni 2011 ble endringene i IAS 1 Presentasjon av finansregnskap og IAS 19 Ytelser til ansatte ferdigstilt.

Artikkelen er forfattet av:

Statsautorisert revisor/Cand.merc
Torikild Haugnes
Senior Manager og leder fagavdeling regnskap i Ernst & Young

Statsautorisert revisor
Erik Mamelund
Partner og fagdirektør regnskap i Ernst & Young

Formålet med denne spalten er å gi løpende oppdatering på aktuelle og sentrale IFRS-saker. Dette vil kunne være nye standarder og tolkninger, men også høringsutkast, diskusjonsnotater og relevante uttalelser gitt av regulerende myndigheter, som for eksempel Finansdepartementet, Finanstilsynet og andre standardsettere enn IASB/IFRIC, som for eksempel Norsk RegnskapsStiftelse (NRS)

Alle disse nye standardene og endringene har i praksis virkningstidspunkt fra og med regnskapsår som begynner 1. januar 2013 eller senere.¹

IFRS 10 Consolidated Financial Statements

I mai 2011 publiserte IASB IFRS 10 *Consolidated Financial Statements* og IFRS 12 *Disclosures of Interests in Other Entities*.

Dette konsernregnskapsprosjektet ble startet i 2003. Under finanskrisen ble fokuset på poster utenfor balansen stort og IASB ble oppfordret til å intensivere arbeidet med dette prosjektet som vi nå ser resultatet av. IFRS 10 erstatter den delen av IAS 27 *Konsernregnskap og separate finansregnskap* som omhandler regnskapsføringen i konsernregnskapet. I tillegg er problemstillingene i SIC 12 *Konsolidering – foretak for særskilte formål* innarbeidet i IFRS 10. Noteopplysningskravene er flyttet til IFRS 12, og det er gitt enkelte nye notekrav knyttet til konsolideringen som en bør være oppmerksom på. Det er som sagt et større fokus på poster utenfor balansen og det skal opplyses særskilt om risikoer knyttet til både konsolidering

og ikke konsoliderte *structured entities*. I tillegg er det ved konsolidering basert på faktisk kontroll gitt utvidede krav til å opplyse om de skjønsmessige vurderingene ledelsen har gjort ved vurderingen av om foretaket har kontroll. IAS 27 *Separate Financial Statements* omhandler nå kun regnskapsføringen av investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter i det separate finansregnskapet.

Prosjektet var i utgangspunktet et samarbeidsprosjekt mellom IASB og FASB, men i januar 2011 valgte FASB ikke å gjennomføre prosjektet. US GAAP blir nå tilpasset IFRS 10 for *structured entities*, men fortsatt vil det foreligge vesentlige forskjeller mellom IFRS og US GAAP. Det vil blant annet være ulikheter med hensyn til reglene for faktisk kontroll og potensielle stemmerettigheter.

Det er i hovedsak vurderingen av om man har kontroll over et annet selskap som er endret i IFRS 10 sammenlignet med gjeldende IAS 27. Substansen i tanksettet til den nye definisjonen av kontroll er rimelig lik den gamle, men formen er noe annerledes. IFRS 10 definerer nå kontroll som «An investor controls an investee when it is exposed, or has rights, to variable

returns from its involvement with the investee and has the ability to affect those returns through its power over the investee.» Den nye definisjonen kan således sies å være mer konkret og eksplisitt enn gjeldende definisjon og således mer retningsgivende.

Som sagt, er ikke selve substansen i tanksettet i definisjonen vesentlig endret og en skulle dermed anta at praksis ikke vil endre seg. Imidlertid har IASB inkludert en del situasjonsbetinget veiledning i IFRS 10 som vil kunne endre dagens praksis. Dette gjelder i første rekke spørsmål som faktisk kontroll, potensielle stemmerettigheter, prinsippal-agent-forhold og avgrensning av kontrollerte økonomiske aktiviteter.

Under gjeldende IAS 27 blir konsolidering basert på faktisk kontroll ansett å være et prinsippvalg. Det vil det definitivt ikke være når IFRS 10 trer i kraft. Faktisk kontrollerte enheter må da konsolideres.

IFRS 10 legger fortsatt til grunn at potensielle stemmerettigheter kan medføre at et selskap har kontroll over et annet, men etter IFRS 10 skal det gjøres en mer substansiell vurdering enn det som kreves etter dagens regler, og det er bare de substansielle potensielle stemmerettighetene

¹ Endringene i IAS 1 har virkningstidspunkt for regnskapsår som starter 1. juli 2012 eller senere.

ARNTZEN
de BESCHE

Revisorjus

Arntzen de Besche har spisskompetanse og omfattende erfaring med tvisteløsning og rådgivning i revisjons- og revisorjus.

www.adeb.no

Prosedyre >>

Firmaets prosedyregruppe består av advokater med lang erfaring - fra advokatvirksomhet, Regjeringsadvokaten, EFTA-domstolen, EF-domstolen og som dommere ved de alminnelige domstolene. Flere av firmaets advokater regelmessig som voldgiftsdommere.

Advokatene Fred A. Gade (leder), Kåre I. Moljord og Terje Granvang har spisskompetanse og omfattende erfaring med tvisteløsning og rådgivning innenfor generell revisjons- og regnskapsjus; særlig i tilknytning til ansvar for revisor, ledelsen, styremedlemmer og advokater.

Om oss >>

Arntzen de Besche er et av landets ledende advokatfirmaer med flere enn 90 advokater og med kontorer i Oslo, Stavanger og Trondheim.

Vi er et internasjonalt orientert advokatfirma som dekker de fleste forretningsjuridiske områder. Våre advokater er anerkjente spesialister innenfor ulike fagområder og bransjer. Vi bistår og rådgir virksomheter i det private næringsliv og offentlig sektor.

Les mer på www.adeb.no

Kontakt oss >>

Fred A. Gade
Partner
tlf. 98 29 45 43
fag@adeb.no

Kåre I. Moljord
Partner
tlf. 98 29 45 68
kim@adeb.no

Terje Granvang
Partner
tlf. 98 29 45 94
tgr@adeb.no

VÅRE KONTORER:

OSLO — 23 89 40 00

TRONDHEIM — 73 87 12 00

STAVANGER — 52 87 45 00

som skal tillegges vekt i kontrollvurderingen. For eksempel vil aksjeopsjoner som ikke har en egenverdi (out-of-the-money), være en indikasjon på at de potensielle stemmerettene ikke er substansielle.

IAS 27 tar ikke opp ikke prinsipal-agent-spørsmålet. I IFRS 10 er dette regulert. En agent som utøver kontroll over en regnskapsenhet på vegne av andre, har ikke kontroll og skal derfor ikke konsolidere regnskapsenheten. I denne sammenheng er vurdering av omfanget av beslutningsmyndighet, andres rettigheter, for eksempel en prinsipals rett til å frata agenten styringsretter, kompensering av beslutningstakeren og dennes eksponering mot målselskapets variable avkastning, viktig. Dette er et aktuelt spørsmål ved for eksempel vurderingen om konsolideringsplikt for hovedmannen i indre selskap.

Videre forutsetter IFRS 10 at det er mulig å ha kontroll over deler av et selskap og derfor kun konsolidere deler av dette selskapet, såkalte «siloer».

Det er også viktig å være klar over at kontrollvurderingen ikke bare skal gjøres på investeringstidspunktet, men fortløpende. Det kan i enkelte tilfeller medføre at selskaper kan bli gjenstand for konsolidering med påfølgende dekonsolidering flere ganger, uten at det kjøpes eller selges eierandeler i de mellomliggende periodene.

IFRS 10 trer i kraft med virkning for regnskapsår som begynner 1. januar 2013 eller senere. Tidliganvendelse er tillatt dersom en også fra samme tidspunkt anvender IFRS 11 *Joint Arrangements*, IFRS 12 *Disclosures of Interests in Other Entities*, IAS 27 *Separate Financial Statements* og IAS 28 *Investments in Associates and Joint Ventures*.

IFRS 11 Joint Arrangements

IASB ga i mai 2011 ut den nye standarden IFRS 11 *Joint Arrangements*. Standarden erstatter IAS 31 *Andeler i felleskontrollert virksomhet* og SIC 13 *Felleskontrollerte foretak – ikke-monetære overføringer fra deltakere*, og trer i kraft med virkning for regnskapsår som starter 1. januar 2013 eller senere. Tidliganvendelse vil være tillatt dersom en også fra samme tidspunkt anvender IFRS 10 *Consolidated Financial Statements*, IFRS 12 *Disclosures of Interests in Other Entities*, IAS 27 *Separate Financial Statements* og IAS 28 *Investments in Associates and Joint Ventures*.

Begrepsbruken i IFRS 11 er noe annerledes enn i IAS 31. En fellesordning er definert som en kontraktsmessig ordning som to eller flere parter har felles kontroll over, og klassifiseres enten som felles drift (joint operations) eller felles virksomhet (joint ventures). I vurderingen av om en har felles kontroll, er det viktig å være klar over at felles kontroll kun eksisterer dersom beslutningene knyttet til de relevante aktivitetene krever enstemmig tilslutning fra partene som deler kontrollen. IFRS 10 og IFRS 11 er koblet sammen og begrepene kontroll og relevante aktiviteter er nærmere definert i IFRS 10.

Fellesordninger klassifiseres som nevnt enten som felles drift eller felles virksomhet. Felleskontrollert virksomhet som har vært klassifisert som felleskontrollert drift eller felleskontrollert eiendel under IAS 31, vil etter overgangen til IFRS 11 bli klassifisert som felles drift. Ordninger som har vært klassifisert som felleskontrollert foretak, vil i mange tilfeller bli klassifisert som felles virksomhet. Under IAS 31 har den juridiske formen på ordningen vært et sentralt kriterium for klassifisering. IFRS 11 fokuserer i noe mindre grad på juridisk form, og mer på art og substans knyttet til rettigheter og forpliktelser i ordningen. I tilfeller hvor investor har en rett knyttet til netto eiendeler i arrangementet, vil det klassifiseres som en felles virksomhet, mens der en har rettigheter knyttet direkte til eiendeler og forpliktelser i arrangementet, vil det være felles drift. Vi vil derfor kunne se tilfeller der felleskontrollerte foretak vil bli klassifisert som felles drift og ikke felles virksomhet etter de nye bestemmelsene. Klassifiseringen er viktig ettersom den regnskapsmessige behandlingen for disse to typene fellesordninger er ulik.

Investeringer i felles virksomhet skal regnskapsføres ved bruk av egenkapitalmetoden. Deltakere som har regnskapsført investeringen ved bruk av bruttometoden, vil dermed måtte endre metode for regnskapsføring, noe som i mange tilfeller vil medføre en vesentlig endring av presentasjonen av investeringen i regnskapet til deltakeren. I noen tilfeller vil man også kunne få endringer i målingen.

Deltakerne i felles drift skal regnskapsføre sine eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader knyttet til den felles driften, og/eller sin andel av disse postene. For deltakere i fellesordninger klassifisert som felleskontrollert foretak etter IAS 31 og regnskapsført i henhold til bruttometoden, og

som etter IFRS 11 klassifiseres som felles drift, er det ved første øyekast ikke åpenbart at den endrede klassifiseringen kan medføre endringer i regnskapsføringen hos deltakeren. I tilfeller der deltakeren har ulike rettigheter (målt i prosent) til de ulike eiendelene og forpliktelsene i den felles driften, vil imidlertid regnskapsføringen etter IFRS 11 bli annerledes enn ved bruk av bruttometoden etter IAS 31. Ved bruk av bruttometoden blir deltakerens forholdsmessige andel av eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader innregnet. Regnskapsføringen av felles drift etter IFRS 11 skal derimot reflektere de enkelte rettighetene i de ulike eiendelene og forpliktelsene som omfattes av fellesordningen.

IFRS 13 Fair value Measurement

IFRS 13 *Fair Value Measurement* inneholder en rekke nyheter som både vil endre verdsettelse og noteopplysninger sammenlignet med dagens praksis. Det er likevel verdt å understreke at IFRS 13 ikke utvider bruken av virkelig verdi. Videre er dagens praksis ved nedskrivningsvurderinger etter IAS 36 *Verdifall på eiendeler* at bruksverdi anvendes i det store flertall av tilfeller. Med innføring av IFRS 13 kan dette eventuelt endre seg ved vurdering av for eksempel goodwill og andre eiendeler som faller inn under IAS 36. Det er likevel grunn til å forvente at IFRS 13 særlig vil få betydning for verdsettelse av finansielle instrumenter, investeringseiendom og biologiske eiendeler. IFRS 13 er ment både å løse enkelte grunnleggende verdsettelsesproblemstillinger og enkelte av utfordringene man erfarte gjennom finanskrisen 2007–09. IASB har også i størst mulig utstrekning sørget for færrest mulig avvik i forhold til de amerikanske reglene.

Et viktig element i IFRS 13 er at verdsettelsen skal reflektere ulike premier og rabatter som markedsaktørene ville lagt til grunn. Ved vurdering av virksomheter eller kontantstrømgenererende enheter vil det etter IAS 36 kunne medføre at man for eksempel må kartlegge og kvantifisere mulige oppkjøpspremier. Oppkjøpspremien kan her omfatte verdien av både kontroll – og dermed bedre drift – og forventede synergigevinster. Det vil ofte være stor estimatusikkerhet knyttet til slike premier og rabatter. Kravet i IFRS 13 om at den høyeste og beste bruk skal legges til grunn, tilsier også at man må identifisere ulike kjøpergrupper og deres betalingsvilje. Drøftelsen foran gjelder tilsvarende for rabatter på minoritetsposter.

"Vi har alltid store forventninger til programmet og blir aldri skuffet."

"Programmet skjemmer oss bort med sin nøyaktighet og det gjør ligningspapirer nærmest helt ferdig for oss. Vi stortrives med Total og det er derfor vi aldri har hatt tanke om å skifte årsoppgjørprogram."

"Et uvurderlig program. Programmet er oppdatert og à jour og brukerstøtten er hurtig og god. Total bidrar til et effektivt årsoppgjør."

"Som tidligere bruker av [redacted] så jeg med gru fram til nytt program med masse telefoner for å komme i gang. Men jeg må si jeg er imponert. Har kjørt igjennom et par klienter, hentet fra og levert til Altinn uten problem."

"Det er alltid oppdatert, meget brukervennlig, oversiktlig, rask tilbakemelding. Det er sjelden feil og dersom de skulle forekomme blir de hurtig rettet. Meget bra!"

"Kunnskap hos dem som skal hjelpe meg i en hektisk periode er avgjørende for å gi god service. Her er Mokastet Data AS best i klassen."

"Takk for et supert program. Vi anbefaler det til andre i bransjen!"

"Tusen takk – dette er bare helt fantastisk – support når vi trenger det som mest."

"Vi får alltid raskt svar når vi har behov for support. Dette gjelder ikke bare programmet, men også faglige spørsmål til ligningspapirer, årsregnskap med mer."

"Her er alle eventualiteter tatt til grunn. Det er vanskelig å gjøre noe som blir feil. Det er bra beskrivelse hele veien og gode "informasjonskapsler" i saldobalansen."

"Når det gjelder Mokastet Data AS er alle superlativer brukt opp. Seier derfor berre tusen takk og ha en fin helg!"

"Takk for at dere virkelig klarer å levere så tidlig i desember. Perfekt timing da jeg er i gang med å ferdigstille årsoppgjør."

"Spesifikasjonen av midlertidige forskjeller er unik og lett forståelig."

"Har tidligere benyttet to andre årsoppgjørprogram, men synes Total er mye bedre."

"Benytter anledningen nok en gang til å skryte av dere. Kjempegodt program og supergod service!"

"Total har lagt stor vekt på automatikk. Vi bruker "Minihjelp"-malen som arbeidsmetode i Total og da blir ingenting glemt."

"Notesenteret var HELT TOPP – dette var BRA!!! Alle mine skal over på denne fremfor å tulle med noter ved siden av."

"Man blir jo fornøyd og i godt humør når et komplett program kan brukes så tidlig i desember."

Er revisorer **snillere** enn andre?

Vi velger å ikke tro det. Men vi oppfordrer deg til å utfordre påstanden selv. Det er enklere å bytte system enn du tror. Besøk www.mokastet.no/bytt

total

årsoppgjør
forspranget ligger i automatikken

Hva med såkalte store poster? Her er det for eksempel ikke anledning til å reflektere en rabatt på en stor aksje- eller obligasjonsinvestering som man må forvente er vanskelig å selge på grunn av sin størrelse i forhold til markedets normale likviditet. Årsaken til dette er at det er egenskaper ved investeringene i seg selv og ikke markedet som skal legges til grunn. Det er altså markedsaktørenes verdi som skal reflekteres, herunder at man skal legge til grunn at det er den enkelte aksje eller obligasjon som skal vurderes. Relatert til denne problemstillingen er også problemene med lite likvide eller inaktive markeder. Generelt skal det mye til for at man ikke skal bruke observerbare priser eller kurser, selv om disse reflekterer et fåtall transaksjoner i lite likvide markeder. IFRS 13 omtaler også eksplisitt justeringer for usikkerhet i verdiberegningene når kvalifiserte, observerbare priser ikke er tilgjengelige.

I tillegg kommer nye krav om noteopplysninger. Særlig er kravene rettet mot nivå 3 i verdsettelseshierarkiet i IFRS 7. Veldig forenklet kan vi si at flere av noteopplys-

ningskravene er en utvidelse av kravene i IFRS 7 for finansielle instrumenter. Det er introdusert et krav om at man skal kvantifisere de viktigste forutsetningene i verdsettelsen. I tillegg skal det opplyses om verdsettelsesprosessen. Spørsmålet om hvordan man skal opplyse om estimatusikkerhet er fortsatt delvis uavklart. Kravet i IFRS 13 er at det skal gis kvalitative opplysninger om estimatusikkerhet og sammenhengen mellom de ulike forutsetningene. IASB vil fortsatt se nærmere på om det skal gis krav om kvantitative opplysninger om de nevnte forholdene.

Endringer i IAS 19 Ytelser til ansatte

I juni 2011 ble IAS 19 *Ytelser til ansatte* endret med vesentlig effekt for regnskapsføringen av ytelsesbaserte pensjonsordninger. Endringene trer i kraft for regnskapsår som starter 1. januar 2013 eller senere. Tidliganvendelse vil være tillatt.

Dagens IAS 19 tillater som kjent bruk av korridormetoden for regnskapsføring av endringer i aktuariemessige forutsetninger, noe som medfører en periodisering av resultateffektene. Korridormetoden er nå vedtatt fjernet og pensjonsforpliktelsen skal vises fullt ut i balansen. Det innebærer at verdiendringer på pensjonsplanene skal regnskapsføres når de oppstår. Disse endringene regnskapsføres i resultatregnskapet og i andre inntekter og kostnader (OCI) på følgende måte:

- Resultatregnskapet vil bli belastet med pensjonsopptjeningen (service cost) og netto rentekostnader. Netto rentekostnader er et produkt av netto pensjonsforpliktelse eller pensjonsmidler og diskonteringsrenten som er brukt for å måle denne netto forpliktelsen. Det innebærer at dagens bruk av forventet avkastning på pensjonsmidlene ikke lenger blir tillatt, og en benytter samme rentesats på midlene som på forpliktelsen.
- «Remeasurements», dvs. verdiendringer som følge av endringer i aktuariemessige forutsetninger, skal innregnes i andre inntekter og kostnader (OCI). Det vil dermed ikke lenger være tillatt å regnskapsføre alle endringer knyttet til pensjonsforpliktelsen i det ordinære resultatet.

Korridormetoden har vært populær blant norske foretak og endringene i IAS 19 vil således medføre vesentlige effekter på egenkapitalen til selskaper som har vesentlige forpliktelser liggende i korridoren.

IAS19: I juni 2011 ble IAS 19 *Ytelser til ansatte* endret.

Endringer i IAS 1 Presentasjon av finansregnskap

Den siste endringen som IASB har kommet med i løpet av sommeren, er endringene i IAS 1 *Presentasjon av finansregnskap*. Endringene medfører en endring i presentasjonen av andre inntekter og kostnader (OCI), og trer i kraft for regnskapsår som starter 1. juli 2012 eller senere. Tidliganvendelse vil være tillatt. IASB har ennå ikke kommet frem til noen prinsipiell begrunnelse for hvilke regnskapsposter som skal presenteres i OCI, og regnskapsposter som havner i denne oppstillingen er dermed et resultat av regler i andre standarder.

Endringen i IAS 1 medfører en endring i grupperingen av regnskapsposter som presenteres i OCI. Regnskapsposter som i en senere periode skal reklassifiseres til resultatregnskapet, skal grupperes og holdes adskilt fra regnskapsposter som ikke vil bli reklassifisert. Hvorvidt regnskapspostene skal reklassifiseres eller ikke, fremkommer ikke av endringene i IAS 1 – det følger av bestemmelsene i de enkelte standardene som regulerer regnskapsføringen. For eksempel fastsetter IAS 21 *Virkningene av valutakursendringer* at omregningsdifferanser skal reklassifiseres ved salg av datterselskaper, mens IAS 16 *Eiendom, anlegg og utstyr* fastsetter at verdireguleringsreserven ikke skal reklassifiseres til resultat ved salg av eiendelen.

Forslaget om kun å tillate én oppstilling for både det ordinære resultatet og andre inntekter og kostnader (OCI) ble forkastet, og det er dermed fortsatt anledning til å presentere dette i to oppstillinger.

2011 KURS

KONSERNREGNSKAP
– relevant for både norsk god regnskapskikk og IFRS
(2 dager)

Statsautoriserte revisorer
Bjørn Einar Strandberg,
Sjur Holseter,
Ove André Taklo,
Ronny Skuggedal,
PwC

Oslo 17.–18. oktober

Velg mellom praktisk eller fordypningsspor andre dag.
Kurset arrangeres i samarbeid med KAN Econa.

revisorforeningen.no